

กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน
นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย
**Community-Based History Learning Activities to Develop Sukhothai
History Youth Communicators among Primary 4 Students in Schools
within the Arunothai Network, Sukhothai Province**

คันธมาลี บุญประสิทธิ์¹, อัจฉรา ศรีพันธ์²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Khanthamali Bunprasit¹, Atchara Sriphan²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Khanthamalib66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 19 April 2025; Revised: 09 May 2025; Accepted: 13 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือเขตพื้นที่อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสรุปอุปนัยโดยบันทึกพรรณนาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำนวนมากและการขาดแคลนครูที่มีความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ขาดความพร้อมของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมผ่านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดเรื่องราว ส่งผลให้เกิดความสุขและได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา

ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานกิจกรรมนี้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มากขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัย, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, เยาวชนนักสื่อความหมาย

Abstract

The objective of this research was to develop learning activities on Sukhothai history using a community-based approach to cultivate Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students in schools within the Arunothai Network, Sukhothai Province. This qualitative research study involves key informants: students, historical experts, and experienced teachers. The research scope is Kong Krailat District, Sukhothai Province. Data were analyzed using inductive content analysis through descriptive recording and data triangulation to ensure the reliability of the data collection methods. The research findings indicate that the current state and challenges in learning management include students' lack of interest in studying history, an extensive amount of content, and a shortage of teachers with expertise in history, leading to teachers' lack of preparedness. Consequently, the researcher developed community-based history learning activities to cultivate young Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students in schools within the Arunothai Network, Sukhothai Province, under the "Telling the Story of Sukhothai City" activity. This activity aims to enable students to learn and develop as young Sukhothai historical interpreters through learning activities designed for this purpose. The research concludes that the "Lao Rueang Mueang Sukhothai" activity can effectively develop Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students and promotes active learning. This empowers students to independently develop storytelling skills, resulting in happiness and firsthand experience in studying Sukhothai history using a community-based approach. This activity facilitates learning, leading to genuine learning and increased importance placed on history learning by students.

Keywords: Learning activity package, The local history of Sukhothai Province, Community-based model, Youth Communicators

1. บทนำ

วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติทั้งประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักตนเอง โดยรู้จักตนเองในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นมนุษย์ของสังคมโลกประวัติศาสตร์ จึงช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวเข้ากับคนกลุ่มใหญ่ได้อย่างสันติสุข ประวัติศาสตร์สอนให้เป็นคนฉลาดทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เนื่องจากมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมที่มีมันสมอง มนุษย์จะคิดค้นหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเสมอ ประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์ จึงทำให้คนมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ประวัติศาสตร์ยังเป็นรากฐานในศาสตร์และสาขาอื่นๆ เพราะประวัติศาสตร์จะบอกถึงข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งเราจะต้องนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นซึ่งคนในสังคมปัจจุบันควร

จะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ ความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีคุณค่าอย่างมากต่อมนุษยชาติ เนื่องจากเป็นการเสริมสติปัญญาแก่ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการอ่าน การคิด การเขียน พิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ที่จะช่วยกระตุ้นให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มในอนาคตที่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนที่เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือสถานที่จริงแล้ว กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะที่ฝึกให้นักเรียนเกิดความสนใจในการศึกษาหาความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนด้านความรู้และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและมีความเข้าใจชุมชนมากขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและนักเรียนจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้าทองขาว, 2561 ; Bednar and Simpson, 2013 ; Bedri, Frein and Dowling, 2017) ในการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง สังคมประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถเรียนรู้ขยายวงกว้างไปยังส่วนอื่นๆ เช่น ระดับภูมิภาค ประเทศ และโลกในโอกาสต่อไปการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะช่วยให้เด็กมีความรอบรู้ กระตือรือร้น และมีความใส่ใจชุมชนในฐานะพลเมืองของพื้นที่แห่งนั้นและการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนจะช่วยให้เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ พัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข สันติสุข และเพื่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของตนเองและชุมชน

จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและอยากส่งเสริมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เยาวชนรู้จัก เข้าใจ และสามารถสื่อความหมายที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สู่โซทัย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์

สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยเน้นการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย จากการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 31 คน ได้แก่

1.1 กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 19 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์

1.2 กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เป็นครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มอรุณทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเดียว, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง

1.3 กลุ่มผู้ให้ความรู้ มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ในแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 1 คน ได้แก่ นายเคียง ชานี ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมฉลลลลลลลล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุดจนชาวบ้านขนานนามว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อาศัยอยู่ตำบลป่าแฝก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันสอนอยู่ที่โรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมฉลลลลลลลล ต.ไกรใน อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย และสามารถให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและมีการใช้เครื่องมือการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2) สสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นปัจจุบัน สังเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวในการแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการใช้สัมภาษณ์

3) สัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยกำหนดการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์หาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

3.2 ระยะที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย

2) ออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

3) ดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการจัดกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 ชั่วโมง มีทั้งหมด 3 ฐานการเรียนรู้ โดยในแต่ละฐานการเรียนรู้ใช้เวลาทำกิจกรรม 60 นาที ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน โดยกิจกรรมของการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

4) หลังสิ้นสุดกิจกรรม มีการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและตัดสินจากชิ้นงานในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ พบว่า ครูผู้สอนนั้นยังมีวิธีการสอนแบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เน้นการท่องจำในเนื้อหา บรรยายการเรียนแบบห้องเรียนมากกว่าให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ สื่อการสอนยังเป็นหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ขาดการนำสื่อการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมมาปรับใช้กับนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนพบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้ 1) นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหามีจำนวนมาก 2) ครูผู้สอนที่ไม่ตรงวิชาเอกมาสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์และยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในตัววิชาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของผู้เรียนในการเรียนประวัติศาสตร์มีการเรียนการสอนที่เนื้อหาไม่มีความหลากหลาย แต่การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเป็นการ

เรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ครูเน้นใช้สื่อ เช่น Canva และ PowerPoint ในการสอนพร้อมกับแบบบรรยาย ทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด

2. ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียนและด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า

2.1 ด้านผู้สอน พบว่าครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ของผู้เรียนส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ

2.2 ผู้เรียน พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้จากเรื่องราวที่ใกล้ตัวในชุมชนของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชนที่อาศัยอยู่และในแต่ละกิจกรรมจะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติสามารถพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของผู้เรียนได้ ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ฝึกการทำงานร่วมกัน

2.3 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่ากิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายและมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะสื่อสารจากสิ่งที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง

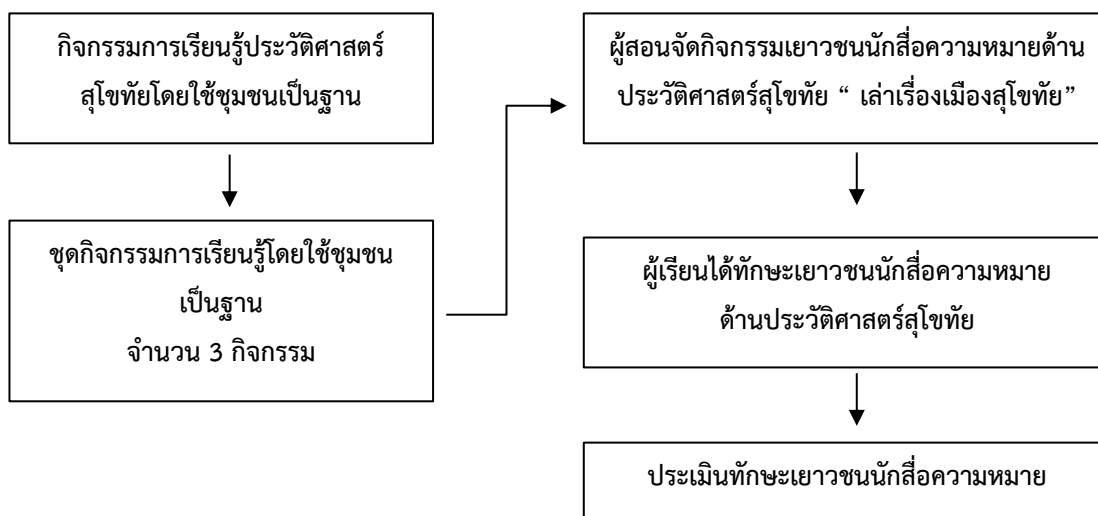
5. อภิปรายผล

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับ Mckinney (2008 อ้างอิงใน มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554) ที่ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่มีจุดมุ่งเน้น 5 ประการ ดังนี้ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะกระบวนการ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยผ่านประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องและการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วย

ตนเอง สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนจากภูมิปัญญา ซึ่งนักเรียนสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจใฝ่เรียนรู้ การรู้จัก แก้ปัญหาแล้วนำสิ่งที่ได้จากการค้นคว้ามาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการค้นคว้าหา ความรู้ใหม่ตลอดเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันแล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการเรียนการสอน การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้จะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้าน ประวัติศาสตร์สุโขทัย ยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-based Learning) โดยมี จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่า นักเรียนจะต้อง เรียนรู้และเข้าใจกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรตลอดจนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และ เห็นคุณค่าเกิดความหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ ทั้งนี้คุณภาพของผู้เรียน ตามเป้าหมายของประเทศไทยในยุค 4.0 และเป็นทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการสร้างจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความภูมิใจในความเป็น ไทยอย่างมีศักดิ์ศรี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิทัลของนักเรียน และสามารถเป็น พลเมืองที่ดีของประเทศชาติและพลเมืองโลกได้ ที่สอดคล้องกับสมชาติ วัฒนศิริ (2560) การจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารและเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น และมีความ ภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผลการวิจัยหลังจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้ กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “นักสื่อความหมายประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ได้ อย่างแท้จริง โดยนักเรียนสามารถออกแบบและนำเสนอเรื่องราวในแง่มุมของตนเองได้ผ่านการเรียนรู้จากฐาน กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะ ชีวิต และทักษะการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่จากการสังเกตผู้เรียนในการทำกิจกรรมมีความตั้งใจอย่างมากในการ สร้างสรรค์ผลงานสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยให้คนภายนอกได้รู้จัก ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระใน การปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวเอง ส่งผลให้เกิดความสุข สนุกสนานในการทำกิจกรรม และได้รับ ประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสิ่งนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะ ทำ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ได้องค์ความรู้ใหม่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นฐานในการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ ได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านไปพร้อมกันได้มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวส่งผลให้เกิดความสุขและได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรวิทย จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาบริบทของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตนเองอย่างถ่องแท้ จากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่ยังหลงเหลืออยู่

1.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการศึกษาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนักเรียนได้ข้อมูลครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน

1.3 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้นเพื่อจะให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้นเดียว แต่สามารถวัดประเมินผลได้หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะเพิ่มเติม เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดข้ามวัฒนธรรม และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2.3 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน โดยนำแนวทางการสร้างและใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและศึกษาประสิทธิผล ของการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กล้า ทองขาว. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM)*. สืบค้นจาก

<http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx>

ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). *การสอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ในรายวิชา GSOC 2101 ชุมชนกับการพัฒนา โดยใช้ การสอนแบบ Active Learning และการใช้บทเรียนแบบ e-learning*. คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์. (2554). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตย]*.

- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3),
179–191.
- สมชาติ วัฒนศิริ. (2560). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารการศึกษาท้องถิ่น*.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน*. กรุงเทพฯ: แด
แน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่นจำกัด.